

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
для практичних занять з курсу

Методологія наукових досліджень

Методичні матеріали для семінарських занять з курсу «Методологія наукових досліджень» /Л. В. Фоміна - видавництво Нац. гірн.ун-ту– Д.: ДВНЗ «НГУ», 2015. - 12 с.

Автор:

Л. В. Фоміна, канд. філол. наук.

Рекомендовано до видання редакційною радою Державного ВНЗ «НГУ» (протокол № від.11.15) за поданням методичною комісією за напрямом підготовки «Філологія» (протокол № від.11.15).

Подано методичні рекомендації для організації семінарських та практичних занять з курсу “Методологія наукових досліджень”. Він містить перелік основних питань, що повинні розглядатись на семінарах курсу , деякі додаткові матеріали та літературні посилання. Призначено для студентів з напрямку підготовки «Філологія», спеціальності «Переклад»..

Відповідальний за випуск: в.о. завідувача кафедри перекладу
Доктор філологічних наук, професор Алексєєв А.Я.

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна "Методологія наукових досліджень" є нормативним курсом. Викладається на 1-му курсі магістратури в 1-му семестрі в обсязі –... год., із них лекцій – 22 год., практичних – 22, самостійна робота – 46 год., форма підсумкового контролю - залік.

Мета навчальної дисципліни:

здобуття студентами базових знань з методології, методики наукових досліджень та організації наукової діяльності для забезпечення їхньої професійної соціалізації як дослідників.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів з сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень;
- формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес;
- освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;
- вдосконалення вмінь у галузі наукових досліджень, у здійсненні пошуку, у доборі й опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні мети, завдань і висновків дослідження.

Предмет навчальної дисципліни:

Сучасна методологія науки як дисципліна, сукупність методологічних засобів науки, система організації науково-дослідницької діяльності.

Вимоги до знань та вмінь:

- розуміти значення методологічної підготовки для професійної діяльності вченого;
- знати характеристики основних методів наукового пізнання,
- засвоїти метанаукову термінологію і використовувати її у дослідженні;

- скласти власне резюме, підготувати реферат магістерської дисертації та її презентацію для захисту;
- вміти працювати з дисциплінарним масивом публікацій: вести пошук, накопичення та обробку наукової інформації.

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки фахівця за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем:

курс "*Методологія наукових досліджень*" є нормативним курсом для підготовки магістрів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Організація науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі

ПЛАН

1. Історичні етапи становлення та розвитку науки
2. Особливості сучасної науки
3. Суб'єкти наукової роботи і діяльності у вищому навчальному закладі
4. Організація вузівської науки
5. Види і форми науково-дослідної роботи
6. Система управління науково-дослідною роботою

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Поняття науки та її нормативне регулювання

ПЛАН

1. Поняття науки та її функцій
2. Наукова діяльність та глобалізація науки
3. Структура і класифікація науки
4. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.
5. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні
6. Науково-дослідна робота студентів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні

ПЛАН

1. Наведіть діючу в Україні класифікацію наук, затверджену ВАК.
2. Дайте характеристику організації наукової діяльності в Україні.
3. Які законодавчо-нормативні акти регулюють наукову діяльність в Україні?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Методологічні засади наукових досліджень

ПЛАН

1. Об'єкт та предмет наукового дослідження, їх класифікація
2. Методи дослідження та їх класифікація
3. Процес наукового дослідження та його стадії

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Методика виконання наукових досліджень

ПЛАН

1. Загальнонаукові методи дослідження
2. Методи теоретичних досліджень
3. Критерії вибору методології дослідження
4. Конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження
5. Процедури у наукових дослідженнях
6. Підходи та критерії вибору методів в економічних дослідженнях

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Методика підготовки і оформлення курсових, дипломних та магістерських робіт

ПЛАН

1. Поняття, загальна характеристика і вимоги до курсових та дипломних робіт.
2. Основні етапи підготовки курсових та дипломних робіт.
3. Структура та технічне оформлення курсових та дипломних робіт.
4. Підготовка до захисту та захист курсової та дипломної роботи.
5. Магістерська робота: поняття та її підготовка.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Наукова організація дослідного процесу

ПЛАН

1. Поняття наукової організації праці (НОП)
2. Принципи організації праці у науковій діяльності
3. Особливості творчої праці
4. Роль особистості вченого в науці
5. Планування і раціональна організація праці науковця
6. Раціональний трудовий режим дослідника і організація робочого місця

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Інформаційне забезпечення наукової роботи

ПЛАН

1. Суть і види науково-технічної інформації.
2. Методи пошуку і збору наукової інформації.
3. Аналіз та інтерпретація інформації.
4. Організація роботи з науковою літературою.
5. Форми обміну науковою інформацією.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Комп'ютерні технології у наукових дослідженнях

ПЛАН

1. Поняття автоматизованої системи обробки інформації (АСОІ).
2. Сучасні комп'ютерні технології та Інтернет в економічних дослідженнях.
3. Економіко-математичне моделювання в науковій роботі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Організація підготовки науково-педагогічних кадрів

ПЛАН

1. Нормативне регулювання підготовки науково- педагогічних та наукових кадрів в Україні
2. Система планування та організації підготовки наукових кадрів у ВНЗ
3. Функції державних установ і організацій у підготовці науково- педагогічних та наукових кадрів
4. Організація та порядок роботи спеціалізованих вчених радах
5. Підготовка кадрів через аспірантуру і докторантуру
6. Індивідуальний план аспіранта, порядок складання і контролю
7. Критерії оцінки готовності дисертації
8. Організація та процедура захисту дисертації на спеціалізованих вчених радах

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Економіко-статистичні методи в наукових дослідженнях

ПЛАН

1. Загальні принципи застосування економіко-статистичних методів в наукових дослідженнях
2. Методи аналізу стану та динаміки явищ і процесів
3. Методи факторного аналізу.
4. Методи прогнозування та оптимізації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Алпатов В.М. История лингвистических учений. – М., 1998.
2. Балов Л.А. Поняття та класифікація науки. – К., 2008. – 242 с.
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002.– 480 с.
4. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию, т. II. – М., 1963.
5. Видання. Основні види та призначення. ДСТУ 3017-95. – Введ. 23.05.95. – К.: Держстандарт України, 1995. – 45 с.
6. Добров Г. М. Наука о науке. / Отв. ред. Н. В. Новиков. 3-е издание доп. и перераб. – К.: Наук. думка. 1998. – 304 с.
7. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
8. Лудченко А.А. и др. Основы научных исследований: Учебное пособие. / Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А.; Под ред. Лудченко А.А.. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 114 с.
9. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення та захисту. – К., 1997. –56 с.
10. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження: [монографія] / Костенко Л.Й. та ін. – К., 2014. –173 с.
11. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология. – М., 1998.
12. Осенко О.К. Наукова комунікація. – К., 2010. – 303 с.
13. Основи науково-дослідної роботи: навчальний посібник для студентів, аспірантів та докторантів філософського факультету / Упоряд. А.Є. Конверський, В.І. Лубський, Т.Г. Горбаченко, В.А. Бугров, І.В. Кондратьєва; за ред. д-ра філос. Наук, проф. А.Є.

- Конверського. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. – 186 с.
14. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
  15. Современная философия науки. // Хрестоматия. – М. 1996.
  16. Степин В.С. Теоретическое знание. – М., 2000.
  17. Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. – М., 1978.
  18. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 3-є вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2003. – 295 с.
  19. Щерба Л.В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании. – В кн.: Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л., 1974.
  20. Юдин В.Г. Методологический анализ как направление изучения науки. – М.: Наука. – 1985. – 261 с.
  21. Эко Умберто, Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки: учебно-методическое пособие / пер. с ит. Е. Костюкович. – М.: Книжный дом "Университет", 2003. – 2 изд. – 240 с.
  22. Якобсон Р. Лингвистика и ее отношение к другим наукам; О лингвистических аспектах перевода. – В кн.: Якобсон Р. Избранные работы. – М., 1985.

Додаткова:

1. Джеффри Р.К. Логика принятия решений. – М., 1972.
2. Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації. / Упоряд. Ю.І. Цеков; Попереднє слово Р.В. Бойка. – К. : Ред. "Бюл. ВАК України", 1999. – 64 с.

3. Кандидатська дисертація: принципи, методи, техніка, технологія: Навчальний посібник для аспірантів. /Скл. С.С. Єрмаков. – Х.: ХХІІІ, 1998. – 96 с.
4. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты: Практическое пособие для студентов-магистрантов. – М.: Ось-85, 1997. – 304 с.
5. Основы научных исследований. Учебник для технических вузов. / Под ред. Кружова В.И., Попова В.В. – М.: Высшая школа, 1989. – 400 с.
6. Переліки та форми документів, які використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників. // Бюл. ВАК України. – 2000. – № 2. – 48 с.
7. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. 646 // Бюл. ВАК України. – 1997. – № 3. – С. 3 –14.
8. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.

Розробник: Л. В. Фоміна, кандидат філологічних наук

Затверджено кафедрою перекладу

Державного вищого навчального закладу

«Національний гірничий університет»

Протокол № 4 від " "квітня" 2015 р.

©ДВНЗ «НГУ», 2015